

інтуїції, комунікативність, відкритість у спілкуванні, тенденція до само-реалізації та саморозвитку, спонтанність поведінки тощо).

Отже, такі ракурси надають можливість обґрунтування та вдосконалення психодіагностичного інструментарію в процесі професійно-психологічного відбору і створення узагальненої професійно-психологічної моделі особистості правоохоронців, що відкриває перспективи оптимізації організації професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в Національній поліції України, а також дає змогу запропонувати психокорекційні заходи характерологічних детермінант індивідуального стилю діяльності поліцейського в процесі професійно-психологічного супроводження.

Список бібліографічних посилань

1. Євтушенко В. І. Характер у структурі детермінант індивідуального стилю діяльності поліцейського. *Юридична психологія*. 2019. № 2 (25). С. 100–108.
2. Максименко С. Д., Мул С. А. Структура особистості: теоретико-методологічний аспект. *Проблеми сучасної психології*. 2009. Вип. 6, ч. 1. С. 3–13.
3. Психология индивидуальных различий : учеб. пособие / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. Я. Романова. М. : ЧеРо, 2000. 776 с.
4. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія. Київ : Рефл-Бук, 2000. 528 с.
5. Александров Д. О. Особливості дослідження структурних компонентів особистості працівника ОВС. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2014. Вип. 1. С. 58–66.

Отримано 26.02.2020

УДК 159.9:343.98

Ольга Анатоліївна ГЕРАСИМЕНКО,

старший науковий співробітник сектору лінгвістичних та психологічних досліджень лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних і мистецтвознавчих досліджень Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз ім. Засл. проф. Н. С. Бокаріуса, аспірантка кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-1447-6101>

ОСОБИСТІСНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Наполягається, що ідентичність відноситься до сфери самосвідомості особистості і являє собою узагальнення людських реакцій на думку про неї оточуючих. Показано, що внутрішньою, динамічною структурою, яка самоутворюється, що забезпечує відчуття цілісності, безперервності і тотожності особистості, і пов'язується з наявністю в людини чіткого самовизначення, що включає вибір цілей, цінностей і переконань, якими людина слідує в житті.

Особливості поведінки особистості у сучасних умовах життя суспільства стають об'єктом пильної уваги психологічної науки. Сучасні соціально-економічні, політичні та культурні перетворення, трансформації цінностей, зміни ідеологічних устоїв суспільства, безумовно, відображаються на внутрішньому світі людей, особливо на підростаючому поколінні та на процесі їх соціалізації. Саме життєва позиція повинна стимулювати молодь до використання всіх наявних у них потенційних здібностей для успішної соціалізації, самореалізації та особистісного зростання.

Як наслідок вищезазначеного, неминуче виникає проблема формування особистісної ідентичності, що має великий вплив на соціалізацію та становлення особистості людини. Проблема ідентичності зберігає свою актуальність в міждисциплінарному дискурсі соціально-гуманітарного знання досить тривалий час. Поняття «ідентичність» виявилось широко затребуваним в різних гуманітарних науках таких, як філософія, соціологія, психологія, культурна і соціальна антропологія, культурологія, етологія, в гендерних та політичних науках.

Сьогодні потреба людини в ідентичності виходить за значимістю на одне з перших місць. Цю ситуацію передбачав ще на початку 70-х років XX століття Клод Леві-Стросс, який стверджував, що криза ідентичності стане новою бідою століття. Проблема ідентичності виявилася складною і багатогранною для сучасної людини. Її осмислення дозволяє «більш глибоке і нюансоване розуміння суб'єктності індивіда як в контексті суспільства і культури, так і в складних умовах «пост сучасності».

Наприклад, Е. Еріксон термін «ідентичність» використовується у різних значеннях. Він розуміє під ним і свідоме почуття унікальності індивіда (самобутність), і несвідоме прагнення до безперервності життєвого досвіду, і солідаризацію з ідеалами групи. У подальшому цей термін починає набувати ще ширшого спектра значень: самовизначення, самобутність, психофізіологічна цілісність, безперервність досвіду, сталість у часі (відносно або збережена у процесі), психологічна визначеність, саморегульована єдність, тотожність (із самим собою або серед розмаїття інших об'єктів), самість як справжність індивіда, соціокультурна відповідність, самоналежність, самореферентність, цілісність, ступінь відповідності соціальним категоріям, модель розрізнення «Я» від «не-Я», релевантність внутрішнього досвіду зовнішньому.

У цілому Е. Еріксон розумів ідентичність, як процес організації життєвого досвіду в індивідуальне «Я», що природно припускало його динаміку протягом всього життя людини. Основною функцією цієї особистісної структури є адаптація в самому широкому значенні цього слова. Більше того, ідентичність виконує певну організуючу функцію в розвитку особистості – це поняття є для Е. Еріксона центральним при

розгляді питання про стадії психосоціального розвитку. Але у своїх роботах Е. Еріксон не застосовував емпіричні дослідження, обмежуючись теоретичним аналізом проблеми ідентичності.

Натомість, у символічному інтеракціонізмі виділяються два аспекти ідентичності: орієнтований на соціальне оточення і орієнтований на унікальність людини. Дж. Мід вперше показав безперервність внутрішнього стану індивіда, обумовленого органічною зв'язком з соціальним світом.

На успішність процесу набуття ідентичності впливає рівень розвитку суб'єктності особистості. Формування ідентичності може передбачати різну міру активності суб'єкта та усвідомлення виборів, які він здійснює. Так, Дж. Мід говорить про усвідомлювану та неусвідомлювану ідентичність [Антонова Н. В., 1996]. Остання базується на несвідомому прийнятті людиною норм, цінностей, звичок, патернів поведінки та мислення, які вона отримує від групи, з якою себе ідентифікує. Очевидно, що при цьому рівень суб'єктності мінімальний і про життєвий вибір не йдеться. Особливістю усвідомлюваної ідентичності є те, що вона здійснюється при активній участі свідомості, при застосуванні рефлексії, коли людина починає задумуватись над життєвими цілями. В цьому випадку особистість проявляє свою суб'єктність, здійснює життєві вибори та будує власне життя самостійно.

Отже, ідентичність відноситься до сфери самосвідомості особистості і являє собою узагальнення людських реакцій на думку про неї оточуючих. Ідентичність з'являється в результаті взаємодії з іншими людьми, засвоєння суспільних норм, цінностей, способів діяльності. Не менш важливим є те, що на соціалізацію особистості і формування уявлення про себе і своє місце серед інших людей здійснюють рідні, близькі, колеги.

Ідентичність являє собою внутрішню, динамічну структуру, яка самоутворюється, що забезпечує відчуття цілісності, безперервності і тождественності особистості і пов'язується з наявністю у людини чіткого самовизначення, що включає вибір цілей, цінностей і переконань, яким людина слідує в житті. Відчуття ідентичності створює умови для зустрічі людини зі своєю індивідуальністю, на ньому будується процес особистісного та професійного самовизначення і зростання.

Список бібліографічних посилань

1. Андреева Г. М. Социальная психология : учеб. М. : Аспект Пресс, 2005. 363 с.
2. Румянцева Т. В. Проявления кризиса идентичности у студентов в меняющихся социальных условиях // Личность в современных исследованиях : материалы V межрегион. науч.-практ. конф. Рязань : Информац. технологии, 2005. С. 102–106.
3. Столин В. В. Самосознание личности. М. : Изд-во Моск. ун-та, 1983. 284 с.
4. Эриксон. Э. Идентичность // Психология самосознания : хрестоматия. Самара, 2000. 672 с.

УДК 371.134:355.23

Вікторія Володимирівна ЗАВИДОВИЧ,

*викладач кафедри зарубіжної літератури і культурології
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Обґрунтовано особливості розвитку комунікативної компетентності офіцерів-прикордонників в умовах магістерської підготовки. Установлено, що процес розвитку комунікативної компетентності офіцерів-магістрів може бути успішно реалізований за умови впровадження у навчальну програму додаткового спеціального курсу «Комунікативна компетентність у професійній діяльності офіцера-прикордонника», де має бути враховано специфіку керівної діяльності офіцера-прикордонника.

Сьогоднішні реалії вимагають від офіцера-прикордонника – випускника магістратури високого рівня управлінських знань, умінь, досвіду, готовності швидко приймати рішення і найголовніше – прагнення постійного вдосконалення. Незважаючи на те, що сучасні військові керівники у переважній більшості є кваліфікованими спеціалістами, багатьом з них бракує необхідного рівня комунікативних вмінь та навичок, що виявляється у помилках при прийнятті відповідальних рішень, виборі оптимального стилю управління, нездатності вирішувати конфлікти тощо. Їхнє комунікування не завжди є переконливим, стилістично вірно забарвленим, доцільним, відповідним основній меті комунікації, тобто ефективним. Тому підготовка фахівців, які володітимуть високим рівнем комунікативної компетентності, є важливою умовою досягнення професіоналізму та успішної подальшої управлінської діяльності. Розвиток комунікативної компетентності сприятиме усуненню недоліків на шляху становлення справжніх професіоналів, керівників, лідерів, здатних вести за собою, дискутувати і переконувати, володіти високими комунікативними знаннями та високою особистісною комунікативною культурою, бути майстрами слова вищої кваліфікації. Таким чином, дослідження розвитку комунікативної компетентності офіцерів-керівників є актуальною проблемою сучасної вищої військової школи, і зокрема на магістерському етапі.